

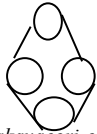

**UNITING CHURCH IN AUSTRALIA: LOTU COKOVATATI KO E OSITERELIA
KONIFEREDI NI VITI: VAVAKOSO LOTU ENA VEIMATALOTU ESO**

Maji 13, 2016: *Sa tiko kei keda na Kalou: Imanueli- lolo ka veivutuni..sa lomani keda na Kalou: Lede 5 [Lent 5]: Nodai naki meda veikilai dina sara [bonding-gathering and knowing each other-Base 1], me vakatorocaketaki ka vakavou na noda bula vakayalo. Affirmation-sharing our spiritual journeys-Base 2] kei na noda cakacakataka se vakadewataka na veika eda sa rawata [caring/sharing-Base 3]. Sa vaka na qito na Baseball ka va na kena i cegu-cegu; e tolu na naki ni noda veitokani. Ni rawa kece eda sa rawata e dua na kai ka eda sa yacova nai naki ni qito se veitokani [Home Base].*

NODA VEIKILAI

Me vakayacori e dua na porokaramu ka rawa ni vukeya na noda veikilai vinaka. Eda soqoni, lululu, veitalanoa ka veiwasei talanoa. Tekivu na soqo ena gunu ti se qai vakayacori ni oti na vuli. Me dau qaraumi na vakayagataki ni sevusevu me kua ni vakadaroya na mai lotu ena Siga Tabu kei na nomu cakacaka

NODA BULA VAKAYALO

1. Ena macawa ogo Siga ni Turaga 13 Maji, 2016 eda na goleva kina na:

Eda sa qarava oti e nai ka 6 ni Maji na ‘Ash Wednesday’: Siga Vukelulu ni Dravusa ka sa tekivu na noda salavata kei Jisu ena gauna ni Lede [Ledi], ko va na Nona Rarawa na Turaga. Eda a sa goleva oti na Lede I e nai ka 10, 17, 31 ena vula ko Maji oti, ka sa tarava yani nai 7 ni Epereli Lede 5, na Siga ni Turaga 7. Nai ka 14 ni Epereli e vakatokai na Passion, [se na Rarawa nei Jisu], ka tarava sara yani na Palm Sunday [na nodra Siga ni Turaga na luveda, ka nuitaka nida sa na vakarau tiko kina. Meda na tomana tiko na noda sala vata kei Jisu ena Nona gaunisala ki na kauveilatai, kei na Macawa Tabu [Epereli nai ka 15- (kei na 19 ni siga ko ya na Siga ni Mate - Good Friday), kei na siga ni Tucake Tale - Easter Sunday [21]. Sa nuitaki ni na qaravi tiko nai yatu Vaga sa vakarautaki yani ogo, kei na noda masumasu, lolo kei na kena vulici tiko na Vosa ni Kalou ena noda dui gauna yadua, ka vakakina ena noda veimatasiga se ena noda veitokani ena vakabauta, [cell group].

A. Ai Vakamacala me baleti Aisea: Meda dikeva mada eso na vakasama bibi me baleti Aisea: 1. Erau parofisai vata ko Aisea kei Maika; [Na Aisea vakaIperiu ‘Yahweh is salvation,’ se ‘Na Kalou na Vu ni bula,’ se ‘na Kalou na

Vu ni Veivakabulai,']. Ea parofisai mai Jerusalemi, ka macala ni kawa talega vakatui. Eso na parofisai e kune vei Aisea e kune talega vei Maika, me vaka ga ni rau gauna vata; ia ko Maika e parofisai e taudaku ni koro levu ko Jerusalemi.

2. Nai vola nei Aisea ea kune enai binibini vola mai na veidelana ena Waitui Mate [Dead Sea Scrolls], e rairai ea volai ena 100 BC/BCE, ka makawa sara mai na kena e vakadewataki kina nai VTM vakavavalagi [Revised Standard Version], ko ya ena 900 AD/ACE, ia e duidui ga vakalailai.

3. Nai VT ena kena volai taumada ea sega kina na kena me yakawase ka vakatikina [me vaka na wase 60: tikina e 1-6], me vaka eda raica enai VTM kei nai VTV, ia ogo e dua na ka vou era bulia ka vakacuruma ko ira na Dau ni VT baleta ni so na vanua sa yali kina na kena taladrodoro ni noda wilika.

4. Na Aisea e 66 na kena wase [vakatautauvatataki kei na 66 nai vola taucoko enai VTM kei VTV], e wasei na Aisea ena rua nai wasewase levu, ka me 39 na wase [1-39] kei na 27 na kenai otioti ni wasewase [40-66]. [E 39 nai vola enai VTM, ka 27 nai vola ei nai VTV]. Sa talei ni raici vata ogo me vaka nai matai 39 na wase e tukuna vakalekaleka nai VTM taucoko, kei na 27 na wase e tukuna nai tukutuku vinaka ni VTV. Na wase 40 sa tekivu kina na domo mai na veikau, ‘Dou caramaka na sala i Jiova...’ [40:3ff;49:11ff], na vosa ea vakayagataka ko Joni na Dauveipapitaisotaki. Sa tukuni kina na Dauveiqaravi {Nai Vakabula Daurarawa-Suffering Servant, ka lumuti ena Yalo Tabu}, [52:13ff], ka sucu, [49:5ff] mate ena vukuda na tamata, ka vakaturi cake tale mai na mate [52-53]. Tarava na nodra vakaroti na tamata vakabauta me: “Meda sai vakadinadina me yacova nai yalayala kei vuravura,” [62,63,65]. Sa la’ki tini ena Nona kaya na Kalou, ni sa vakavouya na ka kecega, me vaka na “lomalagi vou kei na vuravura vou,” [65:17;66: 22]. Sa rawa ni da kaya ni vola nei Aisea sa vakalailaitaki se vakalekalekataki kina nai VT taucoko [miniature Bible]. Sa qai talei sara ni 40-66 e rawa ni wasei tale vakatolu: mai na 40-48: na kena soli na veivakacegui vei ira era sotava na bula dredre kei na rarawa. Na 49-57: na vakasama ni veika sa bera mai, ko ya na lomalagi vou kei na vuravura vou [65:17;66:22]. Na Nona veilewai kei na Nona vakarokorokotaki na Kalou, [66:ff]. Sa okati kina na vosa rogolevu nei Jisu enai tekivu ni Nona veiqaravi [61:1-4; Luke 4:16-19].

5. Na kena vakawasetaki kei na kena vakatikina na veivola sa kenai naki me umatavata na vakasama, sa koto kina na nodrai naki me vaka eda vulica ena vuli VT. Ka sa vakarawarawataka vei keda na noda wilika ka vulica nai Vola Tabu. Taumada e wasei vakarua 1-40 kei na 41-66, ena gauna ogo eda wasea

vakatolu: 1-40, 41-55 kei na 56-66. Matai ni Aisea, Karua ni Aisea [Second Isaiah] kei nai Katolu ni Aisea [Trito Isaiah], me vukea na noda wilika, ka vakadikeva vakavuku, vakavinaka talega.

I. Na Aisea 43:16-21: na wase oqo sa tiko e nai wasewase eda sa raica oti e cake [40-66], mo raica tale mada nai vakamacala e cake. “Sa kaya vakaoqo ko Jiova...” na veivosa oqo sa dau i kau ni nodra vosa na parofita baleta ni veika era a tukuna, ea tukuna vei ira na Kalou mera *kaya; ka sa koto kina na kaukauwa kei na dina [authority and authenticity], me vaka na veika era daukaya ena nodra veivunauci, se ena nodra veivakatatati cake.* Sa tukuna vakamatata na wase ni vola oqo na nodra a tiko vakabobula na Isireli mai Papiloni, ka sa solia vei ira na Kalou na nodrai nuinui vou kei na Nona veisereki, se veivagalalataki. Ena tikina e 16 kei na 17, sa dusia na Nona cakacaka veivakurabuitaki na Kalou mai Ijipita: na kosovi ni Wasadamudamu [Red Sea], na nodra vakarusai na meca, na ose kei na qiqi ni valu, oqo nai vakadinadina levu ni Nona veivakabulai na Kalou. Era a raica ka vakadinadinataki na veika ea vakayacora vei ira na Kalou, ia oqo, sa dua tale na ka vou ena vakayacora na Kalou vei ira. II . “...*Raica kau sa cakava na ka vou; ena tubu ga oqo, ia dou na sega ni kila? Io, Au na cakava na sala e loma ni lekutu, kei na uciwai ena vanua talasiga:... Au na solia na wai mai na lekutu, kei na uciwai mai na vanua talasiga, kau na vagunuvi ira na noqu tamata, ka’u a digitaka.*” Sa dusia na gauna vou sa vakarautaka na Kalou ka voqa kina na parofisai oqo, [raica talega na Aisea 40:3]. Sa yalataka na Kalou na mana e veivakurabuitaki: na gaunisala e veikau, na uciwai drodro ena vanua dravuisiga; era na gunu na manumanu, ka vakabibi ko ira na Nona tamata digitaki, ko ya ko ira na Isireli. III . “...*Raica au sa cakava na ka vou...*” sa yalataki kina e dua na gauna vou ena muri mai, ka na kauta mai e dua ena tala mai na Kalou. Vei keda na Lotu VaKarisito sa macala ni sa yalataki oqo ko Jisu, [Maciu 3 3; Marika 1:8; Luke 3:4 kei Joni 1:28], ena Nona mai veisereki se vakabulai e vuravura. IV. Vei Isireli sa vakarautaka na Kalou na Nona veivakabulai vei ira. Na lewa taucoko kei na veika e nanuma na tamata ni na vakavinakataka na nodra vanua, kei na nodra bula, sa ra leqa kecega. Oqo na gauna kei na vanua sa drodro mai kina na veivakabulai ni Kalou. Sa dusia talega ni sa tu na Nona veisereki, veivagalalataki kei na Nona veivakavoui na Kalou, ia meda kakua ni vesuki

tiko na tamata enai valavalaca ena vuku ni noda digitaka na veika caca wale meda vakanuinui kina. Na veika kece sara eda vakanuinui kina na tamata era na rusa kecega, ia meda ciqoma ga na loloma soliwale ni Kalou me noda.

V. *Sa dusi vei keda ni dodonu meda kerea na Kalou me vakamatea kece na veika makawa e tu ena noda bula, ka me vakatura cake tale vei keda na Kalou na veika vou. Me rawa kina vei keda meda digitaka ka vakayacora nai vakarau ni bula vou, se me vakavoui taucoko tale na noda bula, oqo sa na dua na lesoni vinaka meda vulica ka vakasamataka tiko ena Siga ni Mate kei na Tucake Tale sa tu e matada.*

B: Ai Vakamacala ni Same: *Sa dauvakayagataka vakalevu ko Jisu na Same ena Nona vunau kei na Nonai vakavuvuli, baleta ga ni sai vakarau ni nodra bula; ena nodra bula vakavuvale kei na lotu mera dau lagata se cavuta na Same. E 150 na Same era a vakasoqoni vata ena dua na gauna balavu, ka ra dau vakayagataka ena nodra: vakacaucautaka na Kalou, ena nodra vakavinavinaka Vua na Kalou, ena nodra tusanaka na nodra vakabauta, ena nodra tukuna na nodra vakanuinui, ena nodra dui rarawataka na tamata yadua na nodrai valavalaca, kei na Nona Dina tu ga na Kalou ni lomani ira ka dauvukei ira talega. Na uto ni Same sai koya na bibi ni nona vakararavi se vakabauta na Kalou na tamata yadua. Sa vinaka talega meda raica kina na nona tukuna vakadodonu na tamata na nona gagadre se cikecike Vua na Kalou. Na Same sa yaga ena draki ni bula kecega eda kila ka sotava na tamata, meda dauvakayagataka me yaga ki na noda dui bula ni vakabauta! II. Ena vuku ni noda dau taleitaka na Same, ena uasivi meda raica na kenai wasewase e 5 ka muria vinaka nai vola e lima nei Mosese sa vakatokai na Penitatuki [Penteteuch-pente-5, teuch- vakaro se lawa]. Na veiwasewase sa dusia vakararaba ga na veiulutaga sa vakabibitaki ena veivola e lima. Sa kenai balebale ko ya ni Same: 1. Same 1-41 ena salavata kei Nai Vakatekivu [Genesis]. Me vaka ga na veibuli ni Kalou e nai vakatekivu, na lutu ni tamata enai valavalaca, ka sa yalataki na veivueti ni Kalou. E levu na Same oqo e tukuni ni a vola ko Tevita ka sa vakaraitaka na nona vakalougatataki na tamata, na nona lutu mai na liga ni Kalou, kei na nona vakabulai mai Vua na Kalou. 2. Same 42- 72, na Lako Yani [Exodus], ea vola ko Tevita me baleti Isireli, sa vakarusai ka vakavoui tale. Sa vakabulai Isireli na Kalou, ka sega ni yaga me vaqara tale edua na sala, mera rai ga Vua na Kalou, sai Koya ga na Sala mera vueti ka vakabulai kina. 3. Same 73-89 sa salavata kei na Vunau ni Soro [Leviticus], ea vola ko Esafa kei ira na nona kawa. Sa vakabibitaki kina na Vale ni Soro, na Nona lagilagi na Kalou, ka sa cecere ka kaukauwa. Sa na gole kina na tamata me vakabulai ka vakarokorokotaka na Yacana Tabu. 4. Same 90-106, Tiko mai na Lekutu [Numbers], era lewe levu era kainaki ni ra vola ka sa baleta na veivekani nei Isireli kei na veimatani sa wavoliti koya kei na Nona lewa na Kalou na matanitu ko Isireli kei na veivanua kecega era sa vakarorogo ki na Nona lewa. 5. Same 107-150 nai Vakaru [Deuteronomy –deut -2, nomy-law] ea kainaki ni a vola ko Tevita ka vakabibitaki kina na Kalou kei na Nona Vosa. Sa levu kina na sere ni veivakacaucautaki, veivakarokorokotaki kei na vakavinavinakataki ni Kalou. E levu na Same oqo era sa volai me lagati ena soKalou, ka sa rawa meda vakayagataka talega meda lagata Vua na Kalou, se meda vola eso nai vakarau ni soKalou me salavata kei na vei Same oqo. 6. Mai nai 5 ni wasewase ni Same [107-150] sa salavata kei nai otioti ni vola nei Mosese na Lako Yani, na veivakabulai levu ni Kalou. E levu na Same oqo e vola ko Tevita ka vakabibitaki kina na Vosa ni Kalou me vakavinavinaka ka vakacaucautaki kina na Kalou ena nona veisereki kei na veivakabulai. Sa vakayagataka vakalevu ena sere se same ni vakavinavinaka ena gauna ni soKalou.*

B. Same 126: I. Oqo e dua na gauna butobuto sara me vaka ni sa voleka na mataka, ia ni sa cadra mai na siga sa seavu sara yani na butobuto. Sa qai

kune votu na veika ea vuni tu. Ea kaya na Daunisame ni vaka na tadra na cakacaka ni Nona veisereki se veivakabulai na Kalou; era a sereki na Isireli, era a galala talega nai taukei era a tikoga ena nodra vanua: sa yaco ruarua na veisereki, vei ira era a tiko vakabobula kei ira era a veivakabobulataki. Ea gauna marautaki ena nodra sa qai kila ni ra sa sereki ka galala. Sa vaka na lako mai na butobuto ki na rarama vou. II. Sa vakayagataka na Daunisame na vosa vakatautauvata me vaka na samaka na loga ni sila, na kena kaburaki nai tei: edua na cakacaka oca ka dautiri kina na buno kei na wai ni mata, ia na gauna ni tatamusuki, sa daugauna ni marau. III. Na kena vaqarai na bula vinaka, sa tu vata kei na kena cakacaka kei na oca, oqori ga na sala ki na gauna vinaka ena muri mai. *Na tamata daucakacaka sa sega na ka ena madua kina* sa kaya ko Paula vei Timoci, [II Timoci 2:15]. Na bula e vaka ko ya: na gauna dredre ni bikai ka vesuki na bula e nai valavalaca; ia na gauna marautaki ni sa yaco na veisereki mai nai vau ni valavalaca. Eda sa vakanamata talega yani ki na gauna mai muri, ko ya na gauna ni tatamusuki: meda gumatua ena noda tea, ka meda na tamusuka talega na ka eda tea; ko ya na noda dina ena noda bula oqo e vuravura!

C. Ai Vakamacala me balea na Filipai: *Na koro ko Filipai e toko ena vualiku kei Kirisi, ko ya na vanua vakaMesatounia. Ena gauna nei Paula, ko Filipai e dua na koro levu vutuniyau, na koro oqo e dua na gaunaisala levu ni nodra veivoli mai Esia kei Urope [Ignatian Way]. Na koro levu oqo e no ena tadruga ni Waitui Loalua [Black Sea] me tara yani na Adriatic. Ea kune na koula kei na siliva e keya, ka sa kuria na kena vutuniyau na koro ko Filipai. Ea levu na vala ni matanitu ko Roma ea vakayacori kina, ka qai kuria talega na kena rogo levu na koro oqo ena nona a vakamatei kina ena 31 BC/BCA ko Aniconi kei Kaliopetara [Anthony and Caliope]. Baleta ni koro bibi ena matanitu ko Roma e vakayacana ko Okosito [Augustus] me ko 'Colonia Julius Augusta Philipensis' ka ra vakalekalekataka na tamata me 'Philippi,' se Filipai. Ea koro vakaRoma, ka lewe vuqa na kai Roma era a mai tawana. Sa yaco me dua na koro e vakayagataki vakalevu ena matanitu ko Roma, ka gaunisala talega yani [gateway] ki Urope. Ko Luke ena Cakacaka 16 sa tukuna ni Kalou sa vakatokai Filipai me tautauvata kei na koro mai lomalagi [colony of heaven]. Eda wilika ena Cakacaka ni a tarova na Yalo Tabu me tosoya ko Paula na nona cakacaka mai Esia ka raica ena raivotu me gole vaka ki Urope me tekivutaka kina na veivakatisaipelitaki. Sa matata ko ya, mai Filipai sa tekivutaka kina ko Paula na nona cakacaka vaka ki Urope. Ea vunautaka na Vosa ni Kalou, ka tekivutaki kina e dua nai vavakoso lotu, [Cakacaka mai Jerusalemi [Cakacaka 2], ea tukuni ga ni kenai matai ko Paula me tekivutaka nai vavakoso ko ya. Oqo nai vola ni vakavinavinaka nei Paula, me vaka ea vola mai Roma ena gauna ni nona tiko vakavesu mai keya ni rauta na 61 AD/ ACE, ki vei ira na kai Filipai enai vuku ni*

nodra loloma [gifts]. Ea vakaraitaka na kena bibi mera vakadeitaka na nodra vakabauti Jisu Karisito. Ea raica ko Paula ni sala duadua ga mera muria na tamata era sa vakabauti Jisu ko ya, mera muri koya ka tovolea me rai valavala vakataki koya. Dina ga ni sega ni vinaka vakaniu [vinaka taucoko] ko Paula [raica na tikina 12] ia sa vakaraitaka ga ni vinaka merai valavala vakataki koya. Sa sega ni tu vata ena gauna ko ya nai VTV mera wilika ka rai kina, ia sa bibi ga mera raica, se ilova na nodra bula kei na nodrai valavala enai vakarau ni bula nei Paula. Na nodra tudei vei Karisito sai koya ga na ka ea vakabibitaka ko Paula ena tikina 20-21 ko ya, ni sa tu vata kei Karisito e dua ena kune tikoga na vuana me vakavoui, vakamataliataki ka vakaiukukukutaki me vakataki Jisu. Mera vakadeitaki ira nira sa lewe ni koro mai lomalagi.

I. Filipai 3:4b-14: Sa totoka dina ka cecere na veika sa rawata ko Paula ena nona bula ka sa tu sara enai vakatagedegede e cake...vuli vinaka, vuku ka Farisi...sa lewe ni vanua se kai Roma talega. Sa levu na ka sa rawata, ia, sa sega dokadokataka se cibitaka. *Na nona vakasaqara na dina ni Kalou se na nona vaksaqara na Kalou, sa vakayagataka kina na veika kece e rawata, ia era sega ni yacova kece na ka e vinakati me donu kina Vua na Kalou, se me sereki se vagalalataki kina mai nai vesu ka solega tu na nona bula. E sega ni rawa me sereki koya na Lawa, se me sereki koya na vuku.* Na veika kece oqori sa vakadeitaka ko Paula ni sa “denimanumanu walega,” [sa sega na betena, se sa sega ni vukea na nonai lakolako vou ni muri Jisu]. Sa sega na betena na veika kece oqori, e dua ga na ka e uasivi cake, sai koya na nona “*veikilai kei Karisito Jisu me noqu Turaga,*” ena nona veiwekani ga ogo ko Paula, sa kunea kina na nona galala. Sa talei ga vua me “*kune vata kaya*” ko ya kei Karisito, (*‘kune vata’ e rua na vosa mo ni veitalanoataka mada na kedraui balebale ena noda veiwekani Vakaviti*), sa sega ni maduataka, ia sa cibitaka ka kacivaka baleta ni sa rui talei vua. **II.** Sa sega ni yaco e kea ko Paula, ia sa gu tikoga, ‘me’u kilai Koya kei na kaukauwa ni Nona tucake tale mai na mate,”...sa gu tikoga me lakova na veika rarawa ea sotava oti na Turaga, me rawa me kila kina na cecere ni bula ni tucake tale mai na mate. **III.** Nai lakolako vaKarisito e vaka na ciciva na cere, ko na cici tikoga me yacova ni ko sa taura nai cocovi se na cere; nai cocovi e ‘kacivi’ koya kina na Kalou ena vukui Karisito. **IV.** Sa tu na bolebole levu vei keda: meda kua ni sakitaka na noda kila ka, se na noda vuli vinaka, se kaukauwa, vutuniyau, ia mera sa deni mamumanu kecega, me talei ga vei keda ko Jisu Karisito, meda kilai Koya dina, ka ‘kune’ vata kei Koya ena veisiga. Meda kua sara ni oca ena ciciva na cere sa tu e matada me yacova nida sa taura ka taukena.

D. Ai Vakamacala me baleta na Kosipeli nei Joni. *Sa duidui sara na Joni mai na kosipeli suivata: Maciu, Marika kei Luke. Ko Joni e dua e voleka sara vei Jisu, “a sa vakararavi ena lomasarei Jisu, ...ko koya sa lomana ko Jisu.” [Joni 13:23]. Ko Joni sa vakabibitaka sara se O cei ko Jisu? ena gauna ni nona bula vakatamata kei na gauna sa volai kina na Kosipeli ogo. Baleta ni qai volai nai vola ogo ni rauta na 85-90 AD/ACE [qai volai sara e muri vei iratou kece na kosipeli] sa levu talega na mataqali vakabauta cala sa tauyavutaki ka vakatavuvulitaki ka so era muria. Sa tubu vakalevu sara nai le ni sega ni Kalou dina ko Jisu se sega ni tamata dina ko Jisu se ko Jisu e Kalou veimama ka tamata veimama. Ia ko Joni sa vakabibitaka sara ni ko Jisu e Kalou dina ka tamata dina talega. Sa sega ni ka ni kila ga vakavakasama, ia sa bibi sara na vakabauti Jisu se na nona veiwekani vata e dua kei Jisu me vakataki koya [Joni]. Ko Jisu vakai koya e tukuni koya ena 7 na vosa ‘Koi au’ [I am], na yaca e vakatokai koya kina na Kalou; ia e tamata talega ni moce, kana, gunu se tagi, na tiki ni VT lekaleka taudua [Joni 11:35]. Sa matata sara ni naki bibi nei Joni ena nona vola nai vola mera vakabauta mera yaco kina mera luve ni Kalou [20:30-31]. Na vakabauta sa laurai vata kei nai matai ni ‘cakamana’ [miracle] se na vosa e vakayagataka ko Joni ‘nai vakatakilakila [sign] e Kena, Kalili. Sa qai oti ga na nona papitaiso kei na nona vakadeitaki koya ni sa Luve ni Kalou. Eda sa raica ni sa yabaki 30 nona bula ka sa tekivu na nona cakacaka e talai mai kina mai vua na Kalou. Na taro nei Meri e rairai taro ga se cava e rawa ni vakayacora ko Jisu, ka rairai na taro vata ga e dodonu me tarogi watina kina, ko Josefa, ka sa rairai yali [mate] ko koya ena gauna ni soqo ogo. Eda sa vakadeitaka na nona kilai Jisu vakavinaka ko Meri, se ko cei ko koya; sa luvena ka sa Luve ni Kalou talega. Sa raica rawa ko Jisu ni dodonu me waraka nona gauna me qai vakatakilai koya kina, ia sa talairawarawa vei tinana ka yaco kina nai matai ni vakatakilakila [cakamana].*

I. Joni 12: 1-8: [Ogo nai talanoa vata ena Maciu 26: 6-13; Marika 14:3-9]: Sa vo ga e ono na bogi me caka kina na Kanavata ni Lako Sivia, sa yaco na veisureti ogo mai vei rau na veitacini ko Meri kei Marika vei Jisu; eratou a veitmani na Nona tisaipeli. Ea veisureti ni veidokai vei Jisu; ka rairai kana vata ni vakavinavinaka talega ni Nona a vakaturi Lasarusu cake tale mai na mate [11]. Ea cerere sara vei rau na veitacini merau vakaraitaka na nodrau vakavinavinaka levu vei Jisu ena Nona a vakaturi ganedrau cake tale mi na mate! Sa kenai balebale na veika talei erau taukena me soli me ka ni vakavinavinaka. **II.** Ko Marika sa gu sara me vakarautaka e dua na magiti e veiganiti me vakadinadinataka na nodrau duavata ena veivakabulai levu ea vakayacora ko Jisu vei Lasarusu. Sa dauvakayacora nai taukei ni vale me vuya na yavadra na sureti ka mera vuluvulu ni bera na nodra kana. Sai tavi nei Meri me vakarautaka na saqa wai mera vuya kina na vulagi sureti na yavadra ka vuluvulu talega na ligadra. Ko Meri sa na vakasamataka tiko na veivakabulai levu ea vakayacora ko Jisu vua na ganena ka sa na taroga tiko se ‘A cava beka na ka uasivi ka cecere me’u vakayacora vei Jisu?’ [Raica na Maciu kei Marika, ena nodrau vakasama]. Sa tomana ko Meri nai tavi ni veivuiyava ena nona a kauta mai na waiwai talei, boivinaka ka sau levu ka me mai lumuta kina na yavai Jisu. E sega ni vakayagataka nai solo me quwa kina na yavai Jisu, ia sa vakayagataka na drauniuluna me solota kina. Ena nodai tovo vakaviti talega e vanua cecere na uluda, ia me dua e lolou sobu ka vakayagataka na drauniuluna me solota kina na yavana e dua, sa dusia ga na vakarokoroko, veidokai nei koya e vakayacora. Ia, ko koya sa veiqaravi sa okati koya me tamata yalomalumulumu, yalomalua ka tiko sara e ra na nonai tutu vakavanua. Oqori na veika sa digitaka e lomana ko Meri me vakayacora vei Jisu. *Raica na cecere ni lumuti ni uluda, sa dua na vakarau e*

veivakaturagataki, [Same 23:5] se buli e dua me tui sa dau lumuti na uluna ena waiwai me vakataki Saula kei Tevita, sai vakaraitaki ni digitaki, na soli ni qaqa kei na kaukauwa..[qai na dikeva na vei tiki ni VT me baleta]. III. Na waiwai, ea kaya ko Jutasa Isikarioti ni rawa ni volitaki ena 300 na pene se denari [tiki ni siliva], ka me soli vei ira na dravudravua. [E muri ea qai volitaki Jisu ko koya ena 30 na tiki ni siliva [shekel], [Maciu 26:15 cf L/Yani 21:32-nai lavo ni dra]. *Ena Maciu 20:2, e dua na pene/denari, se tiki ni siliva na kenai sau e dua na tamata cakacaka ena dua na siga. E Ositerelia ena gauna oqo ena rauta e \$200 dua na siga se levu cake sara nai sau ni dua na siga. Na nodra vakani na 5000+ e 200 pene; sa rawa ni ko cakacakataka nai sau ni waiwai boi vinaka ko ya, e sau levu ka lailai nai lavo me voli kina na madrai mera vakani kina e 5000 na turaga, sega ni ra okati kina na marama kei ira na gone].* IV. Sa dua tani na rai nei Jisu; sa vakacautaki Meri ga ena veidokai sa vakayacora Vua, ka tarava sara na Nona vakaraitaka na Nona mate kei na vakayagataki ni vo ni waiwai mai na tavaya me na qai lumuti kina na yagona ni sa mate. Oqo nai vakarau vakavanua eratou a gadreva na marama nai tokani nei Jisu meratou vakayacora ena mataka ni Siga Sade [Sunday, eda sa vakatoka me Siga ni Turaga—na siga Vakarauwai, na Sabbath se Siga Tabu—ulutaga me veitalanoataki]. V. Ni dua e vakaillesesi me maroroya nai lavo, sa nuitaki ni sa tu vua na kila kei na dina me maroroya nai lavo ni soqosoqo. Se, ni sa nuitaki e dua ki nai lesilesi sei tavi me qarava, sa ka bibi me vakayacora vakavinaka, vakadodonu, ka vakasavasava talega. Sa vaka ko ya na nona nuitaki ko Jutasa, ia sa qai rawai koya na veitemaki, sa ka ni rarawa ni sai tekitekivu ni nona rawai ena ka ga ea nuitaki kina, nai lavo me maroroya! VI. Nai sau ni taro nei Jutasa me baleti ira na dravudravua sa dua na vakasama vinaka me vaka nira lewe levu era vakaloloma ka mera vukei. E sega ni cakitaka ko Jisu na tikina ko ya, ia sa kaya ko Jisu ni sa nodai tavi meda qarava. Ia ena tiki ni gauna ko ya, sa raica ko Jisu ni bibi cake nai tavi ea vakayacora Vua ko Meri. VIII. Na kena vakaraitaki na loloma sa dodonu merau dokai kina na veitacini ko Marica kei Meri; ko Marica ena nona veiqaravi ena kena vakarautaki na kakana, kei Meri ena nona vakayagataka na waiwai salevu me lumuti Jisu kina kei na nona lolou sobu me vakayacora vei Jisu nai tavi ko ya. Na waiwai ko ya sa vakayagataka ko Jisu me vakaraitaka kina na Nona mate kei na Nona bulu; me vaka ni a siga dina ko ya eratou a lako yani kina na marama me la'ki lumuta na yagoi Jisu, ena Nona a sa tucake tale na Turaga. Oqo e dua nai talanoa veivakurabuitaki dina. Dua tale, sa dua na ka bibi na noda digitaka vakadodonu meda qarava edua nai tavi ena gauna sara ga e gadrevi kina, meda kua ni wawa tale. Na digidigi nei Meri sa yaco mei tukutuku ni veigauna ka sa bolei keda meda taroga tikoga se cava meda cakava me dokai kina na Turaga ko Jisu!

3. Na Sala ni Vuli Vola Tabu [Bible Study Methods], na sala ni vakadewataki ni vosa [exegesis]: A. Ni soli mai na lesoni se tikina mo wilika: wilika sara, oti qai wilika nai talanoa ni bera na lesoni, tarava nai talanoa ni oti na lesoni ko ya [context]. B. Tovolea mo kila toka nai naki ni kena volai nai vola koya; me vakataki Joni 20:30-31. C. Wilika tale na lesoni ka toqa na vosa kei na vakasama bibi e lauti iko? D. Ko raica rawa e dua na vakasama e buwawa ka sega ni macala vinaka, raica tale ka wilika na kena vakadewa vakavavalagi, kena e rawarawa? E. Raica tale na tikina enai Vola Tabu e rawa ni vakamacalataka na vakasama ko raica tiko, me vaka ena veivola tale eso enai Vola Tabu. Vakayagataka e so na taro ena vosa: A cava [what]? Gauna cava e volai kina se cavuti kina na vosa [when]? A cava na vuna [why]? Caka/yaco/rawa vaka evei [how]? F. Raica na “a” “b” “c” lalai enai Vola Tabu vakaidusidusi ka tukuna na vanua mo wilika tale me vakamatatataka na tikina ko wilika tiko; na references se foot/end notes. Indexes enai VT Vakavavalagi. G. Dikeva na vakayagataki ni gauna [tenses]: “Au a lako!” [past], “au sa lako!” [present] kei “au na lako!” [future]? I. Raica rawa e so na vakasama vou? [Goleva na veitikina ena lesoni ni kua? Se dua ga na tikina] J. Mo nanuma tiko ni ko wilika tiko e dua nai vola ka volai ena 2000 vakacaca na yabaki sa oti, mo vakasamataka na i tuvatuva ni vanua [geography], nai tovo ni bula, [culture and traditions], na veika e yaco ena gauna koya [history], kei nai vakarau ni nodra volavola [literature]. K. Ia sa dei tu ni ogo na vosa ni Kalou, e vosa bula [Ipiriu 4:12]. Mo masulaka ka nuitaka na Kalou ena nomu vukei ni sereki ni vosa. L. Sa kena gauna ogo mo tovolea ke ko gadreva me toso cake tikoga na nomu kila na i Vola Tabu, mo tekivu vakavolia e so nai vola ka rawa me vukei iko. Eso nai Vola Tabu sa tu vata kei na kenai vakamacala [Commentary] se Dictionary of the Bible kei na nomu Dauwilika wasoma na Taro enai vola ni Sere vakaviti sa no kina na yavu ni noda vakabauta kei na cioloji ni lotu. M. Na kena i otioti mo qai taroga na taro: A cava e da vulica rawa mai nai talanoa ogo? Se A cava na kenai balebale vei au/kena yaga vei au ena noqu i tutu vakatamata, vakalotu vakarisito, etc, se cava na kenai balebale /yaga ki nai vavakoso? N. Kua ni rawai sara ena muria nai kalawa e soli yani enai vola baleta ni na tubu mai eso na vakasama e vakavotuya na Yalo Tabu, me golevi sara

VEIKAUWAITAKI: A cava meda cakava me sureti kina ko ira era sega ni lewe ni lotu? E dua e da nanuma meda sikovi koya? A cava tale e rawa ni vakayacori?

Jovili kei Lisa Meo